

Trendy vývoje a výskyt HIV/AIDS v ČR – předběžné údaje ze systému surveillance za rok 2024

Data o občanech ČR a rezidentech

Česká republika zůstává zemí s relativně nízkou úrovní infekce HIV/AIDS v rámci světa i Evropy, přestože situace byla v letech 2020 a 2021 ovlivněna epidemií covid-19 a od roku 2022 je výrazněji ovlivňována válečným konfliktem na Ukrajině. V roce 2024 bylo v ČR zachyceno **269 nových případů infekce HIV** u občanů České republiky a rezidentů, tj. cizinců s dlouhodobým či trvalým pobytem v ČR (**graf 1**), v relativním vyjádření činí tento výskyt 2,5 případu na 100 000 obyvatel. Mezi nově evidovanými případy je 57 (21,2 %), tedy pětina osob, které již o své HIV pozitivitě věděly, protože byly dříve diagnostikovány v zahraničí (**graf 2**). Od roku 2020 pozorujeme v souvislosti s výše zmíněnými událostmi mezi nově evidovanými případy oproti předchozímu období výrazně vyšší počty osob, které již o své HIV pozitivitě věděly.

Mezi novými případy bylo 157 občanů České republiky a 112 (41,6 %) **rezidentů**. Podíl rezidentů poklesl po dvou letech, v nichž byl nadpoloviční (**graf 3**). V roce 2024 byl oproti předchozím rokům zaznamenán nižší počet rezidentů (112 v roce 2024, 132 v roce 2023), ale zároveň i výrazně vyšší počet občanů ČR (157 v roce 2024, 121 v roce 2023). Rezidenti pocházejí především z Ukrajiny (41), Slovenska (10), Moldavska (7), Ruska (5), Polska (4).

Mezi nově diagnostikovanými je **230 mužů a 39 (14,5 %) žen** (**graf 4**). Průměrný věk nově diagnostikovaných osob byl 38,9 roku, věkové rozpětí bylo od 2 do 75 let. Při zjištění infekce HIV bylo 195 (72,5 %) infikovaných v asymptomatickém **stadiu**, 24 (8,9 %) ve stadiu akutní infekce a pozdní záchyty představuje 18 (6,7 %) nemocných ve stadiu symptomatickém non-AIDS a zejména 32 (11,9 %) ve stadiu AIDS (**graf 5**).

Nejvíce nových případů uvádí obvyklé **bydliště** v aglomeracích největších měst, zejména v Praze (31,2 % nových případů), Středočeském (13,4 %) a Jihomoravském (13,8 %) kraji. Při relativním vyjádření zohledňujícím počet obyvatel (**graf 6**) jednoznačně, i když méně než v předchozích letech, dominuje Praha (6,1 případu na 100 000 obyvatel v roce 2024), s odstupem následuje kraj Jihomoravský (3,0) a poté Středočeský (2,5), Plzeňský (2,4), Ústecký (2,3) a Liberecký (2,2).

Dlouhodobě je nejvíce infekcí HIV zjištěných v ČR přeneseno **sexuální cestou**, v roce 2024 to bylo 89,6 % případů (**graf 7**). Mezi novými případy bylo 155 (57,6 %) zjištěno u mužů majících sex s muži. Z nich 7 byli rovněž injekčními uživateli drog, ale sexuální přenos se u nich jeví jako pravděpodobnější. Přenos mezi muži majícími sex s muži je dlouhodobě dominantním rysem výskytu HIV infekce v ČR. K heterosexuálnímu přenosu infekce došlo u 86 osob (32,0 %), mezi nimiž bylo 52 mužů a 34 žen. Počet případů s heterosexuálním přenosem je v posledních pěti letech vyšší než dříve (**graf 8**). Přenos **prostřednictvím injekčního užívání drog** byl zaznamenán u 7 případů (2,6 %). V jednom případě (0,4 %) došlo přenosu z matky na dítě, matka je Češka, otec je rezident. Jeden případ **nozokomiálního přenosu** (0,4 %) se týká cizince s dlouhodobým pobytem, k jehož nákaze došlo mimo území ČR. U 19 (7,1 %) nově evidovaných zůstal způsob přenosu zatím **neobjasněn**.

V roce 2024 bylo zjištěno 37 nových případů **onemocnění AIDS** (18 u občanů ČR, 19 u rezidentů), z toho 86,5 % u pacientů s nově prokázanou HIV (**graf 9**). Bylo zaznamenáno 15 úmrtí ve stadiu AIDS a 11 úmrtí nemocných s HIV z jiné příčiny.

V období od zahájení sledování infekce HIV, tj. od 1. 10. 1985, do 31. 12. 2024 bylo v ČR celkově zjištěno 4888 případů HIV pozitivivity u občanů ČR (3364) a rezidentů (1524), z toho bylo 4175 (85,4 %) mužů a 713 (14,6 %) žen. U 922 z nich (755 mužů, 167 žen) došlo k rozvinutí onemocnění AIDS. Ze 4888 pacientů 643 (13,2 %) již zemřelo, přičemž 411 úmrtí bylo ve stadiu AIDS (44,6 % ze všech nemocných s AIDS) a 232 z jiné příčiny (**tabulka 1**).

Data o uprchlících z Ukrajiny

V systému surveillance HIV/AIDS v ČR jsou uprchlíci přicházející od roku 2022 z Ukrajiny vedeni odděleně od skupin běžně sledovaných, tj. občanů ČR a rezidentů. V roce 2024 bylo nově zaznamenáno 129 HIV pozitivních osob z Ukrajiny se statutem uprchlíka (61 mužů, 68 žen) v průměrném věku 41,5 roku (rozpětí 9-63 let). Z nich zhruba tři pětiny (59,7 %) již o své pozitivitě věděly, byly již dříve léčeny na Ukrajině a potřebovaly zajistit kontinuitu léčby HIV infekce.

Celkově bylo od počátku konfliktu na Ukrajině do konce roku 2024 zaznamenáno 856 HIV pozitivních osob z Ukrajiny se statutem uprchlíka (316 mužů, 540 žen). Mezi nimi bylo 21 dětí do 15 let (12 chlapců, 9 dívek).

Dynamika počtu zachycených HIV pozitivních uprchlíků a ukrajinských rezidentů i ostatních rezidentů a občanů ČR v letech 2021-2024 je zobrazena v **grafu 10**. Nevíce uprchlíků bylo zachyceno bezprostředně po zahájení konfliktu, v dalších měsících jejich počty klesaly a od poloviny roku 2023 zůstávají měsíční počty nově evidovaných HIV pozitivních uprchlíků zhruba na stejné úrovni kolem 10 případů.

V této zprávě jsou uváděna předběžná data, finální analýza bude zveřejněna ve výroční zprávě.